

Dr. Levent Gönenç¹
Merkez Direktörü

Hukuk Çalışmaları Merkezi

SEÇİM HUKUKU PENCERESİNDEN 31 MART SEÇİMLERİ - II

Seçim Hukuku açısından 31 Mart seçimlerini değerlendirdiğim bir önceki yazıda kamuoyunda “mazbata meselesi” olarak bilinen konuyu ele almıştım. Bu mesele İstanbul İl Seçim Kurulu’nun, CHP Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Ekrem İmamoğlu’na mazbatasını, yani seçtiğine dair tutanağı vermesinin ardından çözülmüş gibi görünmekte. Ancak 31 Mart seçimlerine ilişkin tartışmalar bununla sınırlı değil. 31 Mart sonrası yaşanan tartışmalardan bir diğeri ve belki de en önemlisi Adalet ve Kalkınma Partisi’nin (AKP) İstanbul’da yapılan seçimlerin iptali istemiyle Yüksek Seçim Kurulu’na (YSK) yaptığı başvuruya ilgili.

Kamuoyunun yakından takip ettiği başvuru sürecinde AKP sözcüleri tarafından yapılan açıklamalarda, İstanbul seçimlerinde "organize bir biçimde" usulsüzlük yapıldığı ve bu usulsüzlüklerin seçimin sonucunu değiştirecek nitelikte olduğu iddia edilmekte. Bu yazının kaleme alındığı tarih itibarıyla YSK başvuruyu görüşmeye devam etmekte.

Bu meseleyi değerlendirmeye geçmeden önce başvuru sürecine ilişkin bir gözlemimizi not edelim: AKP oy verme işleminin sona erdiği günün akşamından başlayarak İstanbul’daki seçimlere dair usulsüzlük iddialarını ısrarlı bir biçimde gündeme getirdi. Bu iddialar Seçim Hukuku açısından değerlendirildiğinde şu husus dikkat çekiciydi: YSK’nın daha önce verdiği kararlarda vurguladığı gibi: “Seçim hukukunun da kanıyla karar verilmesi mümkün değildir. Somut delil ve gerekçeye dayanılması gerekmektedir.”² Oysa yapılan açıklamalar, tutarlı bir hukuki argümantasyon üzerine inşa edilmiş “iddialar bütünü” olmaktan çok, parçaları

¹ <https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1279/Levent+Gonenc+Dr.>

² YSK, 3.4.1994-371

peyderpey tamamlanmaya gayret edilen bir “puzzle” görünümündeydi. Her ne kadar, 16.04.2019 tarihinde yapılan başvuru esnasında, “üç bavul” belge ve delilin YSK’ya sunulduğu ifade edilmiş olsa da, tüm bu süreçte ortaya konan iddiaların hukuki mahiyeti net bir biçimde kamuoyuna yansıtılmadı. Nihayet 20.04.2019 tarihinde AKP’nin, kanun hükmünde kararname (KHK) ile kamu görevinden çıkarılanların oy kullanamayacakları iddiasını ve bu durumdaki kişilere ait bilgileri içeren “ek dilekçe”yi YSK’ya verdiği haberleri kamuoyuna yansıdı. Böylece zaten karmaşık bir görünüm arz eden natamam “puzzle”a bir parça daha eklenmiş oldu. YSK, Anayasa ve seçim mevzuatına açıkça aykırı olan bu başvuruyu 23.04.2019 tarihinde reddetti.

YSK, olağanüstü itiraz dilekçesinde yer alan; oy sayım ve döküm cetvellerinin mühürsüz olduğu, oy kaydırmaları yapıldığı, kayıp oy pusulalarının bulunduğu, kısıtlı seçmenlerin oy kullandığı, sandık kurullarının oluşumunda usulsüzlük yapıldığı iddialarını değerlendirmeye devam ediyor. Kuşkusuz, başvuru dilekçesindeki bu beş kalem iddia Seçim Hukuku açısından tek tek değerlendirilebilir. Ancak fikrimce öncelikle “usulî” bir sorun üzerinde durmamız uygun olur. Şöyle ki:

AKP’nin iptal başvurusunu 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun”un 130. maddesine dayanarak yaptığı anlaşılmalıdır. Seçim Hukukunda “olağanüstü itiraz” olarak bilinen bu başvuru yolunun “tutanağın” düzenlenmesinden itibaren yedi gün içerisinde işlenmesi gerekiyor. Söz konusu yasa hükmüne göre:

...siyasi partilerin il başkanlarıyla genel merkezleri veya bağımsız aday tarafından **tutanağın düzenlenmesinden sonra** yedi gün içinde seçimin neticesine müessir olaylar ve haller sebebiyle yapılan itirazlar, seçimin sonucu hakkında kesin karar vermek yetkisine sahip olan kurullarca, seçimin neticesine müessir görüldüğü takdirde, alt kademelerce verilen kararların kesin veya kesinleşmiş olması veya kurullara derece derece ve müddeti içinde müracaat edilmemiş olması, bu itirazın incelenmesine ve reddine sebep teşkil etmez.

Bu hükmü yorumlamadan önce şu noktanın altını çizelim: Seçim hukukunda; il seçim kurulunun, ilçe seçim kurullarından gelen sonuçları birleştirerek kayıt altına aldığı “tutanak” ile seçilen kişinin seçildiğine dair kendisine verilen “tutanak” olmak üzere iki ayrı tutanak mevcuttur. Olağanüstü itirazda yedi günlük sürenin hesabında, birleştirme tutanağının düzenlendiği tarihin esas alınması gerekir. Yasa hükmünde bu konuda bir açıklık olmamakla birlikte, söz konusu hükmün gerekçesinde bu husus açıkça ifade edilmektedir:

...maddenin son fıkrasında siyasi partilerin il başkanları ile genel merkezlerine veya bağımsız adaylara, **il birleştirme tutanağının düzenlenmesinden itibaren** yedi gün içinde, seçimin sonucuna müessir olaylar ve haller sebebiyle itiraz hakkı tanınmıştır.

Olağanüstü itiraza ilişkin bu kuralları somut olaya uyguladığımızda şu sonuç ortaya çıkmaktadır: Medyada yer alan haberlere göre³, İstanbul İl Seçim Kurulu ilk “birleştirme tutanağı”nı 1 Nisan 2019 tarihinde düzenlemiştir. Seçim sonuçlarına (olağan veya olağanüstü yolla) itiraz edilmiş olması İl Seçim Kurulu tarafından “birleştirme tutanağı”nın hazırlanmasına engel teşkil etmez. Kaldı ki, İstanbul ili genelinde seçim sonuçlarına itiraz edilebilmek için siyasal partilerin ildeki oy dağılımını bilmeleri, yani bu ilk birleştirme tutanağını görmeleri

³<https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2019/04/16/chpden-itaraza-itaraz-yok-hukmunde/>

gerekir. AKP de yaptığı ilk itirazlarda büyük ihtimalle bu birleştirme tutanağına dayanmıştır. Somut olayda kafa karışıklığına sebep olan nokta, Maltepe ilçesinde yapılan “yeniden sayım” işleminin ardından çıkan sonuçlara göre 17.04.2019 tarihinde bir başka tutanağın hazırlanmış olmasıdır. Burada Seçim Hukuku açısından çözülmesi gereken sorun, olağanüstü itiraz için “hak düşürücü süre” niteliğindeki yedi günün hesaplanmasında hangi tutanağın hazırlandığı tarihin esas alınacağıdır. Bundan önceki yazımda belirttiğim gibi⁴, YSK’ya göre, seçimlere (milletvekili ve mahalli idareler seçimleri) katılan bir aday belli bir seçim çevresinde tüm oylar sayılıp kimin seçildiği birleştirme tutanağıyla tespit edildiği anda “seçilmiş” sayılır. Bu aşamada kişiye “mazbata”, yani seçildiğine dair bir tutanak verilmesi önünde de bir engel yoktur. Sonuçlara itiraz edilmesi veya oyların yeniden sayılması bu hukuki sonucu değiştirmez. Eğer yapılan itirazlar veya yeniden sayım neticesinde seçim sonucu değişirse bu durumda yeni sonuca göre bir birleştirme tutanağı hazırlanır ve bu sefer revize edilen sonuçlara göre seçildiği tespit edilen kişiye “mazbata”, yani seçildiğine dair tutanak verilir. İşte tüm bu süreçte, seçim sonuçlarının toplu olarak ilk öğrenildiği andan, yani somut olayda 1 Nisan 2019 tarihinde birleştirme tutanağının hazırlanmasından itibaren, yedi gün içerisinde olağanüstü itiraz yapılmalıdır. Kaldı ki, somut olayda olağanüstü itirazda yer alan beş iddiadan ikisi (kısıtlı seçmenlerin oy kullandığı, sandık kurullarının oluşumunda usulsüzlük yapıldığı iddiaları) yeniden sayım yapılmasını ve dolayısıyla buna göre bir il birleştirme tutanağının hazırlanmasını beklemeyi gerektirecek nitelikte değildir. Bu iddiaların geçerli olup olmadığı seçmen listeleri ve sandık kurulu görevlendirme yazıları üzerinde yapılacak bir araştırma ile ortaya çıkarılacaktır. Dolayısıyla, yukarıda değindiğimiz gibi, kimin seçildiğini gösteren ilk birleştirme tutanağının hazırlanmasından sonra bu konudaki olağanüstü başvurunun yapılması gerekir. Aynı koşul oy sayım ve döküm cetvellerinin mühürsüz olduğuna ilişkin iddia için de geçerlidir: İddiaya esas teşkil eden durum, hemen oy verme sürecinin sona ermesinin ardından her bir sandık için ilçe seçim kurulu düzeyinde tespit edilebilecek bir durumdur. Dolayısıyla bu konuda yapılacak itirazlarda da yeniden sayımın ve bu yeni sonuca göre hazırlanacak il birleştirme tutanağının beklenmesi gerekmez. Somut olayda YSK’nın olağanüstü itiraz dilekçesinin bu iddialara ilişkin kısmını “süre aşımı” nedeniyle reddetmesi gerekir. Dilekçede yer alan diğer iki iddia, yani oy kaydırmaları yapıldığı ve kayıp oy pusulalarının bulunduğu iddiaları için ise, yeniden sayımın beklenmesi ve bu yeni sonuca göre oluşturulacak il birleştirme tutanağının hazırlandığı tarihten itibaren yedi gün içerisinde olağanüstü başvurunun yapılması Seçim Hukuku açısından mümkün olabilir.

Nitekim YSK geçmişte verdiği kararlarda olağanüstü itiraz yolunda süre koşulunun sağlayıp sağlanmadığını titizlikle incelemiştir. Örneğin YSK bir kararında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

Olağanüstü itirazın tutanağın düzenlenmesinden sonra yedi gün içinde yapılması gerekir. X Partisi Genel Başkanı adına Genel Sekreter E.G. tarafından Kurulumuz Başkanlığına verilen 18.04.1994 günlü olağanüstü itiraz dilekçesinde, 27.03.1994 tarihinde Niğde ilinde yapılan belediye başkanlığı ve belediye meclisi üyelikleri seçiminin yasaya aykırılık ve seçimlere hile karıştırıldığı gerekçesiyle iptaline karar verilmesi istenmiş olmakla, konu incelendi;

⁴<https://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/4461>

Gereği Görüşülüp Düşünüldü:

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 130. maddesinin olağanüstü itirazla ilgili hükmüne göre, siyasi partinin il başkanlarıyla genel merkezleri tutanağının düzenlenmesinden sonra yedi gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edebilirler.

Olağanüstü itirazın tutanağın düzenlenmesinden sonra yedi gün içinde yapılması gerekir. Seçimler **27.03.1994** günü yapılmış, yasada öngörülen süreler gözetilmek suretiyle işlemlerin en geç **02.04.1994** tarihine kadar bitirilip tutanağın düzenlendiği gözetildiği takdirde olağanüstü itiraz süresi **09.04.1994** günü akşamına kadardır. Oysa dilekçe bu süre geçtikten sonra **18.04.1994** tarihinde verilmiştir. O halde süresinde verilmeyen itiraz dilekçesinin reddine karar verilmelidir.⁵

Sonuç olarak YSK'nın, önündeki iptal başvurusunu, geçmiş kararlarında olduğu gibi, öncelikle usul açısından ve süre koşulu bakımından incelemesi ve hukuki açıdan kamuoyunu tatmin edecek bir gerekçeyle karar vermesi beklenir.

---

⁵YSK, 3.5.199-1354. Aynı yönde bkz. YSK, 7.5.1994-1392; YSK, 10.4.1994-758; YSK, 22.7.1992-182/152.